

УДК 336.748

*Вовченко Оксана Сергіївна,
кандидат економічних наук, доцент
Лук'янова Анастасія Юріївна,
Чорноус Яна Василівна,
студентки*

*Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка» (Україна)*

ПРИЧИНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Одним із наслідків повномасштабної війни росії проти України є пришвидшення інфляції, яка руйнує грошову систему, провокує відтік національного капіталу за кордон, послаблює національну валюту, сприяє її витісненню іноземною валютою у внутрішньому обігу, підживляє можливості фінансування державного бюджету. Тож інфляція як макроекономічне явище потребує постійного спостереження та регулювання, оскільки результатом її прогресії є знецінення праці, знищення заощаджень юридичних і фізичних осіб, перешкоджання довгостроковим інвестиціям та загальному економічному зростанню.

Найбільш поширеним методом вимірювання інфляційних процесів у вітчизняній практиці є індекс споживчих цін – показник, що характеризує динаміку загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання [1]. Динаміку інфляційних процесів в Україні впродовж 2022 року характеризує табл. 1.

Таблиця 1

Зміна цінових індексів ІСЦ

Компоненти споживчого кошика	2020 р.	2021 р.	2022 р.			Серп ень 2022 р., % м/м
			червень	липень	серпень	
Індекс споживчих цін	5,0	10,0	21,5	22,2	23,8	1,1
Базова інфляція	4,5	7,9	15,2	16,7	19,1	2,1
Небазова інфляція	5,9	13,5	19,2	28,9	29,7	0,1
сирі продукти	4,1	11,8	36,1	37,5	40,8	0,3
адмін. регульовані тарифи та ціни	9,9	13,6	14,8	14,7	14,7	0,8
пальне	-10,5	26,5	90,9	77,7	68,1	-3,9

Джерело: [2]

У серпні 2022 року споживча інфляція у річному вимірі прискорилася до максимального рівня за останні шість років – до 23,8%, що, передусім, обумовлено шоками пропозиції, спричиненими повномасштабною війною в Україні. Крім цього, експерти визначають наступні причини знецінення національної грошової одиниці:

- ефект перенесення на ціни коригування офіційного курсу гривні до долара США;

- обмежене постачанням нових партій товарів, вичерпання запасів і погіршення девальваційних очікувань;

- порушення ланцюжків постачання (логістики);

- збільшення витрат бізнесу та вплив коригування офіційного курсу гривні на вартість товарів через подорожчання імпорту;

- фізична руйнація виробничих потужностей та інфраструктури;

- збереження високих цін на енергоносії у світі;
- рекордні темпи зростання споживчих цін у країнах, що є торговими партнерами України;
- тимчасова окупація окремих територій України, переміщення платоспроможного населення.

Зазначене вказує на те, що в умовах війни режим інфляційного таргетування перестає бути ефективним інструментом для стримування росту цін, антиінфляційна ефективність монетарної політики стримується домінуванням структурних чинників інфляції, слабкістю каналів монетарної трансмісії та суттєвим зниженням сукупного попиту. Монетарна трансмісія здатна передавати імпульси грошово-кредитної політики лише тоді, коли працюють підприємства та їх виробничі зв'язки, банківське кредитування відіграє помітну роль в бізнес-активності та ціноутворенні, а рівень добробуту населення дозволяє йому реагувати на зміни процентних ставок та коригувати на їх основі свою споживчу поведінку [3]. Натомість з початком війни немонетарні чинники суттєво посилили свій вплив на інфляційну динаміку в Україні та склали домінуючу частину річного приросту інфляції (83%).

Проаналізувавши ситуацію, можна запропонувати декілька методів боротьби з інфляцією в умовах сучасної України:

По-перше, запуск та відновлення виробництва, а також каналів постачання та збуту продукції, що дозволить зменшити ризики структурної інфляції. Це вимагає покращення бізнес-клімату, в тому числі в частині доступності позикових ресурсів для активізації підприємництва.

По-друге, для покращення неінфляційного фінансування дефіциту бюджету слід стимулювати внутрішні ринкові залучення, у тому числі за допомогою підвищення ставок за гривневими ОВДП до рівнів, попит на яких з боку решти

макроекономічних агентів суттєво збільшиться. Підвищення ставок, щонайменше для компенсації очікуваних темпів інфляції та девальвації, посилить привабливість гривневих активів. Можливо також запровадити індексовані ОВДП, придбання та погашення яких здійснюватиметься за гривню, а номінальна вартість яких та купон будуть прив'язані до обмінного курсу долара, що створить альтернативну можливість для захисту заощаджень від валютного ризику та сприятиме зниженню попиту з боку економічних агентів на іноземну валюту.

По-третє, посилити зовнішньополітичні зусилля уряду та НБУ для збільшення обсягів міжнародної допомоги і наполегливо ініціювати нову програму з МВФ. Для цього необхідно підготувати лист про наміри, де викласти умови (ownership) щодо виконання органами влади необхідних умов майбутньої програми. Також необхідно працювати над можливістю використання "заморожених" активів росіян для фінансування українського бюджету та економіки загалом.

Крім цього, досвід попередніх років та політики країни в сфері антиінфляційного регулювання дає можливість стверджувати, що з метою забезпечення стабільності вітчизняної грошової одиниці та недопущення зниження рівня життя населення необхідна активна державна політика в сфері монетарного регулювання (особливо під час посилення зовнішніх тисків на економічну ситуацію в країні), забезпечення індексації та приросту доходів населення на рівні не нижчому офіційних показників інфляції, обмеження державних витрат на напрямки неефективного використання бюджетного фінансування.

Література

1. Категорія: Індекс споживчих цін. Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <https://ukrstat.gov.ua/imf/meta/ZenP.html>.

2. Оцінка інфляції. Серпень 2022 року. Національний банк України: веб-сайт. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/CPI_2022-08.pdf?v=4.

3. Данилишин Б. Інфляційні процеси в Україні і світі та їх перспективи. URL: https://lb.ua/blog/bogdan_danyllysyn/513069_inflyatsiyeni_protsezi_ukraini_i_sviti.html.

УДК 338.2

*Маслій Олександра Анатоліївна,
кандидат економічних наук, доцент
Максименко Андрій Петрович,
здобувач третього (наукового) рівня вищої освіти
Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка» (Україна)*

ЗАГРОЗИ КРИТИЧНІЙ ЦИФРОВІЙ ІНФРАСТРУКТУРІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Технічний і технологічний розвиток останніх десятиліть, проникнення технологічних рішень на ринок, домінування ринку цифрових послуг у розвинених країнах – призвели до відповідного виникнення цифрової інфраструктури, здатної забезпечити всі потреби і переваги зумовлені таким зростанням. Але окрім економічного і наукового розвитку, прискорення фінансових операцій і стимулювання розвитку людського потенціалу – цифровізація прямо і опосередковано сприяла створенню нових методів і технологій для знищення реальної та цифрової інфраструктури [1], технологічного шпигунства, втручання у вибори, розповсюдженню деструктивних ідей і «Fake-News».

Також унаслідок глобалізації цифрових економік у одну – не лише виросла ціна війни, а й якісно змінилася її